

Список використаних джерел:

1. Олійник О.В., Нагаєва Г.О. Страхування: навч. посіб. Харків : ХНАУ, 2020. 252 с.
2. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996р. № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 12.11.2023)
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015р. № 389-VIII. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T150389>. (дата звернення: 12.11.2023).
4. Олександр Терпай, юрист ЮФ «Правовий Альянс». Страхування під час воєнного стану: чи є шанси на відшкодування. 31.03.2022 URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/210301_strakhuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu-chi--shansi-na-vdshkoduvannya. (дата звернення: 12.11.2023).
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення: 12.11.2023).
6. Щодо засвідчення форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили): Лист від 28 лютого 2022р. № 2024/02.0-7.1. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS36779?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress01&_ga=2.36737504.1597422306.1699875270-1456879503.1683466468#_gl=1*1q81z4c*_gcl_au*MTI1NTk4ODc0NS4xNjk0NzEzOTkx (дата звернення: 12.11.2023).
7. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 1 липня 2004р. № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>. (дата звернення: 12.11.2023).
8. Національний банк України. Що потрібно знати небанківським фінансовим установам під час воєнного стану: Роз'яснення. 27.02.2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/scho-potribno-znati-nebankivskim-finansovim-ustanovam-pid-chas-voennogo-stanu>. (дата звернення: 12.11.2023).

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Семенюк Ю. І., аспірант, Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів

Для ефективного функціонування корпоративного сектору економіки України необхідним є впровадження дієвого механізму залучення фінансових ресурсів. Активні воєнні дії, що розпочались у 2022 році призвели до значних руйнувань вітчизняних підприємств, житлового фонду та об'єктів інфраструктури. Подолання наслідків воєнних дій та відновлення нормального функціонування вітчизняного корпоративного сектору потребують значних інвестицій у різні галузі економіки, модернізацію та реконструкцію інфраструктурних об'єктів і ключових підприємств.

Повномасштабне російське вторгнення підірвало фінансову спроможність корпоративного сектору економіки України та вкрай негативно вплинуло на результати діяльності багатьох підприємств. Вітчизняні підприємства наразі часто не тільки не мають достатніх фінансових ресурсів для інвестування в нові капітальні активи, а й стикнулись з їх нестачею для забезпечення виживання в надскладних умовах війни.

Потужним ресурсним потенціалом і каталізатором відновлення та розвитку для підприємств виступає кредитування, оскільки дозволяє господарським суб'єктам відновлювати, розширювати та розвивати нові напрямки підприємницької діяльності, оновлювати обладнання та технології, модернізувати виробничі процеси та розширювати виробничу пропозицію.

Банківські кредити грають ключову роль додаткового джерела фінансування діяльності підприємства. Розвиток ринку банківських послуг для корпоративних клієнтів є закономірним процесом, що відповідає інтересам багатьох суб'єктів господарських відносин, причому не тільки банків, як безпосередньо виробників послуг, а й перш за все підприємств і організацій реального сектора економіки як споживачів банківських продуктів.

Але, внутрішні банківські кредити в умовах війни є малодоступними, дефіцитними або з досить дорогими умовами, тому питання залучення іноземних інвестицій в Україну є дійсно важливим. Одним із найперспективніших напрямків розв'язання проблем фінансування корпоративного сектору, є співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями.

На сьогодні Україна має доступ до різноманітних міжнародних фінансових організацій, які здійснюють кредитування та надають фінансову підтримку країні та її корпоративному сектору. Серед них можна виділити з найбільш відомих та активних міжнародних фінансових організацій, які здійснюють кредитування в Україні наступні:

1. Міжнародний валютний фонд (МВФ) - надає фінансову підтримку та консультації з питань економічної політики.

2. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) - фінансує проекти, спрямовані на покращення інфраструктури, енергоефективності та екології, а також надає фінансову підтримку для розвитку приватного сектору.

3. Світовий банк - надає кредити для розвитку економіки та підвищення соціального рівня життя населення.

4. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) - забезпечує фінансування для проектів, спрямованих на розвиток інфраструктури, енергоефективності, розвиток малих та середніх підприємств, а також інновації та розвиток приватного сектору.

5. Агентство з міжнародного розвитку США (USAID) - забезпечує фінансову та технічну підтримку для розвитку різних секторів економіки, зокрема, здоров'я, освіти, аграрного сектору, енергетики та інше.

В нинішніх складних умовах війни та економічної кризи, інфляції, втрати значної частини ринків збуту корпоративний сектор України знаходиться в глибокому занепаді. Прибутки, власний капітал і внутрішні позики підприємств обмежені. Статистичні дані [2] свідчать, що військові дії вкрай негативно позначились на прямих іноземних інвестицій та обсягах власного капіталу корпоративного сектору України. Прямі іноземні інвестиції є досить нестабільними і у 2022 році вони різко впали до 38 643 млн доларів США. Відповідно до [2] сукупний власний капітал українських підприємств у 2018–2021 роках поступово зростав, а у 2022 році різко скоротився майже у два рази.

Так у 2022 році сукупний власний капітал українських підприємств становив 2226827,6 млн грн, що на 45,8 % менше ніж у 2021.

Існуючі обставини вимагають від вітчизняних підприємств шукати альтернативні джерела фінансування, в якості яких можуть виступати саме кредити міжнародних фінансових організацій.

Прикладом ефективної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в умовах війни є робота з ЄБРР. Так, у зв'язку зі збройним вторгненням російської федерації в Україну Рада директорів ЄБРР у березні 2022 року ухвалила рішення про початковий "пакет заходів для стійкості" для України та країн, постраждалих від агресії в розмірі 2 млрд євро. У межах цього пакета ЄБРР протягом 2022 для України виділив понад 1 млрд євро і має на меті збільшити цю цифру до 3 млрд євро до кінця 2023 року. Його основна увага зосереджуватиметься на допомозі "реальній" економіці – підтриманні енергетичної та продовольчої безпеки, відновленні залізниці, інфраструктури та підтриманні фармацевтичної промисловості [1].

Таким чином, для вітчизняного корпоративного сектору міжнародне кредитування має ряд переваг:

- доступність додаткових фінансових ресурсів - міжнародне кредитування дозволяє компаніям отримати доступ до додаткових фінансових ресурсів, які можуть бути використані для розвитку бізнесу, збільшення обсягів виробництва, запровадження нових технологій та інших інвестиційних проєктів;

- міжнародне кредитування сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних компаній шляхом покращення технологій, підвищення якості продукції та зниження виробничих витрат;

- розширення можливостей експорту - міжнародне кредитування може допомогти компаніям збільшити свої можливості експорту, оскільки вони отримують фінансову підтримку для розширення виробництва та збільшення виробничих потужностей;

- зменшення вартості кредитів - міжнародне кредитування може бути доступнішим за вартістю, оскільки міжнародні фінансові організації можуть надавати кредити на більш вигідних умовах порівняно з комерційними банками;

- підвищення рівня довіри - отримання міжнародного кредиту може підвищити рівень довіри до компанії на міжнародному рівні, що є важливим для залучення іноземних інвесторів та розширення міжнародної співпраці;

- умови міжнародних кредитних угод включають в себе вимоги щодо здійснення реформ в економіці та зниження рівня корупції, що дозволяє покращити бізнес-клімат в країні

- покращення рейтингу кредитного ризику - отримання міжнародного кредиту сприятиме покращенню рейтингу кредитного ризику компанії, що дозволить їй отримувати кредити на більш вигідних умовах у майбутньому.

Серед негативні наслідки застосування міжнародного кредитування для корпоративного сектору в Україні доцільно виділити наступні:

- залежність від зовнішнього кредитування може призвести до погіршення фінансової стійкості корпоративного сектору в разі зміни економічної кон'юнктури або кризових ситуацій;

- міжнародне кредитування може супроводжуватись високими процентними ставками та вимогами щодо забезпечення кредиту, що збільшує фінансові витрати позичальника та зменшує його прибутковість;

- зміна курсу національної валюти може призвести до збільшення заборгованості перед кредиторами та зростання фінансового ризику.

Отже, міжнародні фінансові організації є ключовим механізмом регулювання міжнародної валютно-фінансової системи, а також основним джерелом надання фінансової, технічної та аналітичної допомоги країнам та корпоративному сектору держав на шляху розвитку та здійснення соціально-економічних трансформацій. Також роль міжнародних фінансових організацій найбільш актуальна в періоди кризових явищ, зокрема щодо прогнозів та усунення їх наслідків.

Список використаних джерел:

1. Дубровик-Рохова А. Уся світова економіка відчує наслідки. Газета «День», 18.03.2023. Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/news/150622-usya-svitova-ekonomika-vidchuye-naslidky>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України / Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/.

ПОВЕДІНКОВІ АКЦЕНТИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

*Сідельникова Л. П., д-р екон. наук, професор, Кібенко В. В., магістр,
Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький*

Генерування трансформаційних процесів розбудови системи особистого прибуткового оподаткування є важливим елементом реалізації фіскальної політики України та інтеграції національної економіки до системи європейських і світових господарських зв'язків. Вітчизняна система прибуткового оподаткування за своїм складом та структурою подібна до аналогічних систем розвинутих країн Європи. Разом з тим, на відміну від країн ЄС, система оподаткування доходів громадян в Україні має переважно фіскальний характер, натомість, її регулююча функція не проявлена повною мірою. Значною мірою ці недоліки проявилися під час повномасштабного вторгнення російської федерації, адже Міністерство фінансів України та Державна податкова служба України не мали чіткого плану дій щодо адаптації вітчизняної податкової системи в цілому та механізму прибуткового оподаткування зокрема до реалій воєнної економіки.

Крім того, значна кількість рішень, ухвалених платниками прямих податків, які у підсумку вплинули на обсяги прибуткового оподаткування, приймалися імпульсивно, у стані стресу, депресії, панічних розладів, під впливом когнітивних упереджень, ілюзій та емоцій. Повномасштабне вторгнення росії на територію незалежної України, бомбардування цивільної та критичної інфраструктури, ракетні удари по населеним пунктам, активні